

LOVIISAN KAUPUNGIN OMISTAJAOHJAUS- JA KONSERNIOHJE

Hyväksytty kaupunginvaltuuston kokouksessa XX.

1. Omistajaohjaus- ja konserniohjeen tarkoitus ja tavoite

Loviisan kaupungin omistajaohjaus- ja konserniohjeella (jäljempänä ”Ohje”) luodaan puitteet ensisijaisesti kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen omistajaohjaukselle kaupungin tavoitteiden mukaisesti. Ohjetta noudatetaan soveltuvin osin myös kuntayhtymien omistajaohjauksessa. Ohjeella pyritään yhteisöjen yhtenäistämiseen, toiminnan läpinäkyvyyden lisäämiseen, kaupungin yhteisöstä saaman tiedon laadun parantamiseen ja tiedonkulun tehostamiseen.

Loviisan kaupungin omistajaohjauksen tavoitteena on turvata kaupungin pitkäjänteinen toiminta ja varmistaa kaupungin pääoman käyttöön sekä omaisuuden hankintaan ja hoitoon liittyvän päätöksenteon systemaattisuus, pitkäjänteisyys ja pääomien käytön tehokkuus. Omistajapolitiikalla ohjataan käyttöomaisuuden ja pitkäaikaisten pääomasijoitusten hankintaa, hoitoa ja luovutusta koskevaa päätöksentekoa Loviisan kaupungissa.

Omistajapolitiikassa määritetään Loviisan kaupungin strategisesti tärkeät omistukset sekä asetetaan sitoutuneen pääoman tuottotavoitteet ja muut tavoitteet. Lisäksi omistajapolitiikassa määritellään tavoitellut muutokset omistuksissa.

2. Ohjeen soveltamisala

Ohje koskee Loviisan kaupunkia ja tytäryhteisöjä sekä näiden tytäryhteisöjä. Kuntayhtymissä ja Loviisan kaupungin osakkuusyhteisöissä kaupungin edustajan tulee pyrkiä siihen, että kaupungin Ohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä.

Tytäryhteisöllä tarkoitetaan sellaista osakeyhtiötä, yhdistystä, muuta yhteisöä tai säätiötä, jossa kaupungilla yksin tai yhdessä tytäryhteisön kanssa on määräämisvalta.

Osakkuusyhteisöllä tarkoitetaan osakeyhtiötä tai muuta yhteisöä, joissa kaupungilla yksin tai yhdessä muiden kaupunkikonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen kanssa on vähintään viidennes yhteisön osakepääomasta tai vastaavasta pääomasta tai on huomattava vaikutusvalta (20–50% yhteisön äänimäärästä).

3. Ohjeen käsittely ja hyväksyminen

Ohjeen hyväksyy Loviisan kaupunginvaltuusto. Ohje jaetaan kaupunkikonserniin kuuluville yhtiöille ja niiden hallituksen jäsenille huomioon otavaksi kyseisten yhtiöiden päätöksenteossa.

4. Ohjeen sitovuus

Ohjetta noudatetaan Loviisan kaupungin konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä, jollei niitä koskevasta lainsäädännöstä, yhtiöjärjestyksestä, säännöistä tai perus- tai osakassopimuksista muuta johdu. Mikäli Ohjeen ohje on ristiriidassa yhteisöä koskevien edellä mainittujen säännösten kanssa, noudatetaan yhteisöä sitovaa säännöstä. Yhteisön johdon on viipymättä kirjallisesti ilmoitettava kaupunginhallitukselle suhteessa Ohjeeseen ilmenevästä ristiriidasta tai ristiriidasta, joka syntyy lainsäädännön tai yhteisön sääntöjen tai perus- tai osakassopimusten muutoksen tai yhteisön yhtiökokouksen päätöksen seurauksena.

Ohje ei muuta tytäryhteisöjen, osakkuusyhteisöjen tai kuntayhtymien johdon oikeudellista asemaa tai vastuuta.

5. Johtaminen, ohjaus ja valvonta

Kaupunginvaltuusto hyväksyy kaupungin konsernijohtamista koskevat yleiset tavoitteet ja toimintaperiaatteet hyväksymällä tämän Ohjeen. Kaupunginvaltuusto määrittelee kaupungin omistajapolitiikan linjaukset. Kaupunginhallituksen tehtävänä on johtaa, ohjata ja valvoa kaupunkikonsernia siten, että ne yhteisöt, joissa kaupungilla on määräysvalta, toimivat kaupunginvaltuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden mukaisesti.

Kehitys- ja konsernijaosto valitsee edustajat tai ehdokkaat tytäryhteisöjen ja osakkuusyhteisöjen yhtiökokouksiin ja hallintoelimiin ja antaa heille tarvittaessa ohjeita. Kaupunginjohtaja valitsee edustajat tai ehdokkaat sellaisten yhtiöiden yhtiökokouksiin ja hallintoelimiin, joissa kaupungin omistus on alle 20 %, ja antaa heille tarvittaessa ohjeita.

Edustajien tehtävänä on aina, kun ne eivät ole ristiriidassa yhteisön oman edun kanssa, varmistaa Loviisan kaupungin strategisten, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden sekä omistajaohjauksen huomioiminen.

Kehitys- ja konsernijaostolla tai kaupunginjohtajalla on oikeus tarvittaessa nimetä edustaja tytäryhteisön hallituksen kokoukseen. Edustajalla on läsnäolo- ja puheoikeus.

Vastuu kaupunkikonsernin operatiivisesta johtamisesta on kaupunginjohtajalla. Kaupunginjohtaja voi siirtää päätöksellään joidenkin yhteisöjen seurantavastuun toimialajohtajalle tai muulle määräämälleen viranhaltijalle.

6. Edustajien ohjeistaminen

Kehitys- ja konsernijaosto tai kaupunginjohtaja antaa tarvittaessa ohjeita kaupunkia eri yhteisöjen yhtiökokouksissa tai hallituksissa edustaville henkilöille siten kuin kuntalaissa säädetään.

Mikäli alla lueteltu asia on yhtiökokouksen asialistalla, tulee edustajan hänet yhtiökokoukseen kaupungin edustajaksi valtuuttamalta taholta saada varmistus siitä, mitkä kaupungin ohjeistukset kyseisessä asiassa ovat.

- Hallituksen jäsenten ja hallituksen puheenjohtajan valinta, mikäli puheenjohtajaa ei valita sisäisesti
- Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen muuttaminen
- Huomattava velan otto tai takauksen antaminen
- Huomattava omaisuuden osto tai myynti tai muu investointi
- Toisen yhteisön perustaminen tai osuuden hankkiminen toisesta yhteisöstä
- Periaatteellisesti tai taloudellisesti merkittävät sopimukset ja toiminnan laaja-alaiset muutokset kuten olennainen laajentaminen tai supistaminen
- Yhtiön purkaminen tai selvitystilaan asettaminen

Edustajat varmistavat ennen hallituksen kokousta, mikä on kaupungin ohjeistus ainakin seuraavissa asioissa, mikäli kyseinen asia on asialistalla:

- hallituksen puheenjohtajan valinta
- toimitusjohtajan valinta
- huomattava velan otto tai takauksen antaminen
- huomattava omaisuuden osto tai myynti tai muu investointi
- toisen yhteisön perustaminen tai osuuden hankkiminen toisesta yhteisöstä
- perustettavan tytäryhtiön hallituksen valinta
- periaatteellisesti tai taloudellisesti merkittävät sopimukset ja toiminnan laaja-alaiset muutokset kuten olennainen laajentaminen tai supistaminen.

7. Tytäryhteisön neuvotteluelvoitteet

Tämä Ohje jaetaan kaupunkikonserniin kuuluville yhtiöille, jotta ne tulevat tietoisiksi mahdollisesta omistajaohjauksesta kyseisten yhtiöiden päätöksenteossa. Omistajaohjaus voi asettaa päätöksenteon aikataululle edellytyksiä, jotka on suositeltavaa huomioida yhtiön päätöksenteon valmistelussa.

8. Budjetti, investoinnit ja rahoitus

Tytäryhteisön tulee viimeistään marraskuun aikana toimittaa kaupungin kehitys- ja konsernijaostolle alkavaa tilikautta koskeva budjetti.

Tytäryhteisöille tiedotetaan tästä Ohjeesta ja sen myötä mahdollisesta omistajaohjauksesta myös liittyen kyseisen tytäryhteisön budjetointiin ja investointeihin liittyvässä päätöksenteossa.

Tytäryhteisön rahoituksessa on hyödynnettävä kilpailuttamista ja noudatettava konsernin talousjohdon antamia ohjeita rahoituksen suunnittelussa ja järjestämisessä. Tytäryhteisön investoinnit, rahoitus-, laina-, takaus- ja vakuusasiat valmistellaan yhteistyössä konsernin talousjohdon kanssa. Tytäryhteisö ilmoittaa etukäteen seuraavan vuoden ja taloussuunnitelmakauden rahoitustarpeensa budjetoinnin yhteydessä.

Merkittäviin investointihankkeisiin, lainanottoon tai omaisuuden myyntiin on jo budjetin laadintavaiheessa kirjallisesti hankittava omistajan ennakkokäsitys. Investointisuunnittelussa noudatetaan Loviisan kaupungin investointiohjeita soveltuvin osin.

Budjettiin tulee kirjata kaupungin omistajapolitiikkaa, toiminnan ja talouden tavoitteita sekä kaupungin kokonaisuutena toteuttavat tytäryhteisön toiminnalliset, taloudelliset ja laadulliset tavoitteet, joissa on huomioitava kaupungin tytäryhteisöille antamat ohjeet. Budjetissa tulee myös esittää yhteisön toimintaan olennaisesti vaikuttavat toimintaympäristön muutokset sekä taloudellisen aseman kehittymistä kuvastavat tunnusluvut, kuten esimerkiksi suhteellinen velkaantuneisuusaste.

9. Konsernitilinpäätös ja raportointi

Kaikkien yhteisöjen tilikausi on kalenterivuosi. Yhteisöt järjestävät kirjanpidon yhtenäisesti siten, että tilinpäätöksistä voidaan laatia konsernitilinpäätös. Kaikissa kaupunkikonserniin kuuluvissa yhteisöissä tulee noudattaa kirjanpitolain mukaisia kirjanpito- ja tilinpäätösperiaatteita ja hyvää kirjanpitotapaa. Osakeyhtiöissä noudatetaan lisäksi osakeyhtiölakia.

Tytäryhteisön tulee raportoida toiminnastaan ja taloudestaan sekä niihin olennaisesti vaikuttavista toimintaympäristön muutoksista, epävarmuustekijöistä ja riskeistä kehitys- ja konsernijaostolle. Tytäryhteisöjen tulee pyrkiä yhtenäiseen raportointiin ja jaksotukseen. Kehitys- ja konsernijaosto seuraa tytäryhteisöjen toimintaa ja kehitystä kvartaaleittain.

10. Konsernivalvonta, sisäinen valvonta ja kokonaisvaltainen riskienhallinta

Kaupunkikonsernilta edellytetään kuntalain mukaista sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämistä ja raportointia. Konsernivalvonnalla tarkoitetaan konsernijohtoon vastuulla olevaa Ohjeen noudattamisen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuuden seuranta.

Viestintä ja aktiivinen yhteistyö konsernijohtoon, palveluntuottajien ja eri sidosryhmien kanssa ovat olennaisia osia tytäryhteisön riskienhallintaa.

Tytäryhteisön hallituksen on huolehdittava myös siitä, että yhteisön toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan, arvioidaan ja niitä seurataan. Hallituksen tulee säännöllisesti ja riittävän ajantasaisesti seurata yhteisön strategisten, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamista, rahoituksen riittävyttä ja taloudellisen aseman kehittymistä sekä omaisuuden hallinnan, sopimusten hallinnan ja taloudenhoidon menettelyiden asianmukaisuutta.

Käytännössä raportointi toteutetaan tytäryhteisön hallituksen laatimassa toimintakertomuksessa, jossa tulee esittää hallituksen tuntemat merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä periaatteet, joiden mukaan niitä hallitaan.

Tytäryhteisöjen tulee hyväksyä yhteisössä noudatettavat hyvän hallinnon ja johtamistavan periaatteet ja varmistaa, että niissä toteutuvat terveet liikeperiaatteet, riittävä avoimuus, taloustietojen oikeellisuus, asianmukainen sisäinen valvonta ja riskienhallinta ja että kaupungin omistuksia hoidetaan tarkoituksenmukaisesti, luotettavasti, vastuullisesti ja tehokkaasti.

Hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevan ohjeen hyväksyvät tytäryhteisöjen hallitukset. Tytäryhteisöjen hallitusten tulee tutustua ohjeeseen ja noudattaa sitä hallitustyöskentelyssään.

11. Kaupunkikonsernin tarkastus

Tilintarkastus tehdään, kun laki sitä vaatii tai konsernijaosto pitää sitä tarpeellisena. Samaa tilintarkastajaa ei pidä käyttää yli neljää vuotta peräkkäin. Tilintarkastajan on aina oltava hyväksytty tilintarkastaja.

Tarkastuslautakunnalla on oikeus saada tietoja tytäryhtiöiden toiminnasta tai taloudesta sen arvioimiseksi, onko kaupunginvaltuuston asettamat tavoitteet saavutettu ja onko omistajapolitiikan linjauksia noudatettu.

12. Hankinnat

Hankintoja tehdessään tytäryhteisön tulee käyttää hyväkseen olemassa olevat kilpailumahdollisuudet ja pyrkiä kaupungin kokonaisnäkökulmasta edullisimpaan ratkaisuun sekä olla yhteydessä kaupungin hankinnoista vastaaviin tahoihin ja toisiin tytäryhteisöihin yhteishankintojen mahdollistamiseksi. Isoissa hankinnoissa on suositeltavaa tehdä paikallinen yritysvaikutusten arviointi (YRVA). Hankinnoissa tytäryhteisön tulee käyttää hyväkseen kaupungin hankintasopimuksia ja tarjouspyyntöjä.

Tytäryhteisön tulee noudattaa kaupungin hankintaohjeita siltä osin kuin niitä voidaan soveltaa. Keskitetysti kilpailutetut tuotteet on hankittava sopimustoimittajalta.

Vakuutuspalvelut hankitaan kaupunkikonsernille yhteisen tarjouskilpailun perusteella.

13. Henkilöstöpolitiikka

Tytäryhteisön tulee toiminnassaan soveltuvin osin noudattaa kaupungin henkilöstöpolitiikan periaatteita. Palkkausta ja muita sopimuksenvaraisia etuja tulee verrata kaupungin vastaaviin. Henkilöstöpäällikkö antaa tarvittaessa ohjeita kaupungin periaatteista ja linjauksista.

14. Muut keskitetyt toiminnot

Tytäryhteisöjen tulee katsoa, voidaanko käyttää keskitettyjä konsernitoimintoja (muun muassa työterveyttä, talous- ja henkilöstöhallinnon palveluja sekä tietotekniikkaa), mikäli kaupungilla on määräysvaltaa ja mikäli tytäryhteisön selvitys konsernijaoston mukaan ei osoita muuta ratkaisua konsernietu huomioiden paremmaksi.

15. Tiedottaminen konsernia koskevista asioista

Kunnan on sopivin tavoin tiedotettava asukkailleen yhteisön tai säätiön toiminnasta silloin, kun se hoitaa kunnallista tehtävää. Yhteisön tai säätiön on annettava tiedotusta varten kaupungin viestintäyksikölle ohjeiden mukaiset tiedot. Ennen tietojen antamista yhteisön tai säätiön on arvioitava, voidaanko tiedot antaa aiheuttamatta yhteisölle haittaa.

Yhteisöjä koskevasta tiedotuksesta vastaa yhteisön puolesta hallitus ja toimitusjohtaja tai vastaava sekä kaupungin puolella kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja. Yhteisön tiedottamisen on tuettava konsernin asettamia tavoitteita ja toimintapolitiikkaa. Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa yhteisöjä koskevissa asioissa tulee huomioida kaupungin yleiset tiedotusperiaatteet sekä julkisuus- ja salassapitosäännökset.

16. Esteellisyys kaupunkikonsernissa

Hyvään hallintotapaan kuuluu, että kaupungin tytäryhteisöjen asioita kaupungin hallinnossa käsiteltäessä noudatetaan hallintolakia ja muita menettelytapasäännöksiä.

Hallintolain mukaan virkamies (viranhaltija tai luottamushenkilö) on esteellinen, jos hän tai hänen läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä, toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa.

Loviisan kaupungin konsernijohtoon kuuluvat hallintosäännön mukaisesti kaupunginhallitus, sen alaisuudessa toimiva kehitys- ja konsernijaosto sekä kaupunginjohtaja. Jos konsernijohtoon kuuluva henkilö on kaupunkikonserniin kuuluvan yhteisön hallituksen jäsen, hän on esteellinen käsittelemään kaupunginhallituksessa tai kehitys- ja konsernijaostossa asioita, joissa kaupunkikonserniin kuuluva yhteisö on asianosainen tai sille on mahdollisesti odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa asian käsittelystä.

Kaupunkikonserniin kuuluvan yhteisön hallituksessa esteellisyys koskee tilanteita, joissa kysymys on hallituksen jäsenen ja yhteisön välisestä sopimuksesta tai yhteisön ja kolmannen välisestä sopimuksesta, jos hänelle on odotettavissa siitä olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa yhtiön edun kanssa. Hallintolain 28. §:n 1. mom. 5. kohtaa ei sovelleta kaupungin luottamushenkilöön, viranhaltijaan tai työntekijään, vaikka tämä olisi mainitussa lainkohdassa tarkoitettussa asemassa kaupungin liikelaitoksessa tai kuntayhtymässä. Liikelaitoksen johtaja ja johtokunnan jäsenet sekä kuntayhtymän johtaja ja hallituksen jäsenet ovat kuitenkin esteellisiä, jos kaupungin edut ovat ristiriidassa liikelaitoksen tai kuntayhtymän etujen kanssa taikka asian tasapuolinen käsittely edellyttää, ettei henkilö osallistu asian käsittelyyn.

17. Nimeäminen tytäryhteisön hallitukseen

Hallituksen jäsenet tulee nimetä siten, että jäsenillä yhdessä on tarvittavaa tuntemusta yhteisön toimialasta ja talouden asiantuntemusta sekä ymmärrystä laskentatoimesta, taloudellisesta raportoinnista, sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Suositus on, ettei yhdellä henkilöllä olisi enempää kuin kolme Loviisan kaupungin konsernin hallitustehtävää.